

[Chr. Christiansen.]

et Par Ting i denne Forbindelse, som jeg gerne vil omtale. I Punkt 1 i Bestemmelserne vedrørende Fordelingen siges der, at kun nulevende Forfattere kan deltage i Fordelingen. Er denne Bestemmelse nu ikke lidt for snæver? Hvis der f. Eks. er en Forfatter, der dør i en tidlig Alder og efterlader Hustru og maaske uforsørgede Børn, var det da ikke rimeligt, at der blev Mulighed for, at Enken kunde modtage Vederlag fra Fonden i f. Eks. 10, maaske 15 Aar efter Mandens Død? Jeg vil gerne fremføre dette over for den højtærede Minister. I Punkt 6 i de samme Bestemmelser hedder det, at Forfattere, der ønsker at komme i Betragtning ved Fordelingen, aarligt maa indgive Anmeldelse til Fonden med Adresseangivelse og Liste over de Bøger, der ønskes taget i Betragtning. Jeg vil gerne spørge: Er det virkelig nødvendigt, at denne omstændelige Anmeldelse skal foregaa en Gang aarligt? Naar man gennemfører saadanne Bestemmelser, som der her er Tale om, synes jeg, det vilde være rimeligt, at Beløbet blev givet til Forfatterne efter de Regler, der nu er opstillet, og hvorefter de efter min Mening har Krav paa det uden forudgaaende Anmeldelse som nævnt i Punkt 6.

Endelig vil jeg gerne spørge, hvordan man har tænkt Administrationen ordnet og betalt, om det er Meningen, at den skal betales af det Beløb, som man indvinder ved de 5 pCt., for det kan jo godt komme til at betyde, at Beløbet vil gaa adskilligt ned.

Jeg vil gerne med disse Bemærkninger anbefale Lovforslaget til hurtig og villig Behandling i det høje Ting.

Elin Appel: Dette Lovforslags egentlige Indhold er Stk. 2 b, idet Stk. 1 og Stk. 2 a kun indeholder Formaliteter, som vi intet har at indvende imod. Men Stk. 2 b indeholder en Lovbestemmelse af stor principiel og praktisk Betydning for de Biblioteker og de Forfattere, som dette vedrører. Der er derfor Grund til at takke den højtærede Undervisningsminister for dette Lovforslags Fremkomst.

Forslaget gaar ud paa, at en Sum, der svarer til 5 pCt. af det Grundtilskud, som Staten yder Bibliotekerne ifølge Biblioteksloven af 1936, ydes Forfatterne af Staten som Vederlag for Udlaansretten. Lovforslaget indebærer saaledes 3 Problemer, det første, om Forfatterne skal have dette Vederlag, det andet, hvem der i saa Fald skal betale det, og det tredje, hvem der skal fordele det, og hvordan det skal fordeles.

En skønlitterær Forfatter maa leve af

sit Bogsalg. Det er givet, at dette forringes, naar vi alle kan gaa hen og læse en Bog gratis i Bibliotekerne i Stedet for selv at købe den. Det er ogsaa givet, at dette store Kulturgode hverken kan eller vil vi undvære, men det bør slaas fast, at det ikke vedblivende skal opnaas paa Forfatternes Bekostning. De har nemlig ikke Raad til den Slags Filantropi, eftersom det, som bekendt, ikke er nogen god Levevej at skrive Bøger. Der er sikkert ingen i Danmarks Rige, der faar en saa elendig Timebetaling, som de gør. Naturligvis skriver en Digter ikke for Penge, men fordi han maa skrive, men han skal dog leve, og han skal en Ting til: han skal have Tid til at leve — det er ikke os alle, der har det. En af vore store Digttere, Henrik Pontoppidan, havde i sine sidste Aar ikke stort andet at leve af end den aarlige Hædersgave, Staten gav ham, og vi har et Eksempel af samme Art i disse Aar, hvor et andet af vore store Navne er kommet hjem til sit Land igen og kunde have fortjent at ende sine Dage her i gode, sikrede Kaar, Kaar, som han nu maa savne, skønt han har et stort og indholdsrigt og højt anerkendt Forfatterskab bag sig.

Der er formodentlig ingen Grund til nærmere at gaa ind paa den moralske Begrundelse for dette Vederlag til Forfatterne, idet det selv i vor aandløse Tid, hvor alt maales i Penge, dog er en anerkendt Sag, at uden Digttere kan et Folk ikke leve, selv om det samtidig maa erkendes, at en hel Del Forfattere kunde vi leve bedre foruden. Men her skal ikke være Tale om en Almisse, som allernaadigst slænges hen; det vilde Forfatterne sikkert selv have sig frabedt. Her er Tale om, at Bibliotekerne køber en Udlaansret, hvilket ogsaa Højesteret i 1930 i sin Dom i Peter Freuchen-Sagen har vist, der er juridisk Basis for.

Det andet Problem er nok saa vanskeligt: hvem der skal betale denne Afgift, som her anslaas til op imod 150 000 Kr. Der kan være Tale om Laanerne, Bibliotekerne eller Staten. Det var oprindelig Meningen, da Sagen rejstes for over 30 Aar siden, at Laanerne skulde betale den berømte Thit Jensenske Femøre. Den Vej er sikkert ikke mere farbar. I 1940 nedsattes der et Udvalg vedrørende hele dette Forhold, efter at Folketingets højtærede nuværende Formand havde rejst Sagen under Finanslovdebatten. Dette Udvalg kom til det Resultat, at Problemet bedst løstes ved en Laanerafgift paa 15 Øre pr. Aar, der regnedes at ville give 75 000—100 000 Kr. Dette Forslag kom fra Biblioteksdirektør Døssing, og det fik enstemmig Tilslutning i Udvalget. Jeg beklager person-